

HRVATSKA NARODNA BANKA

Hrvatska u EU

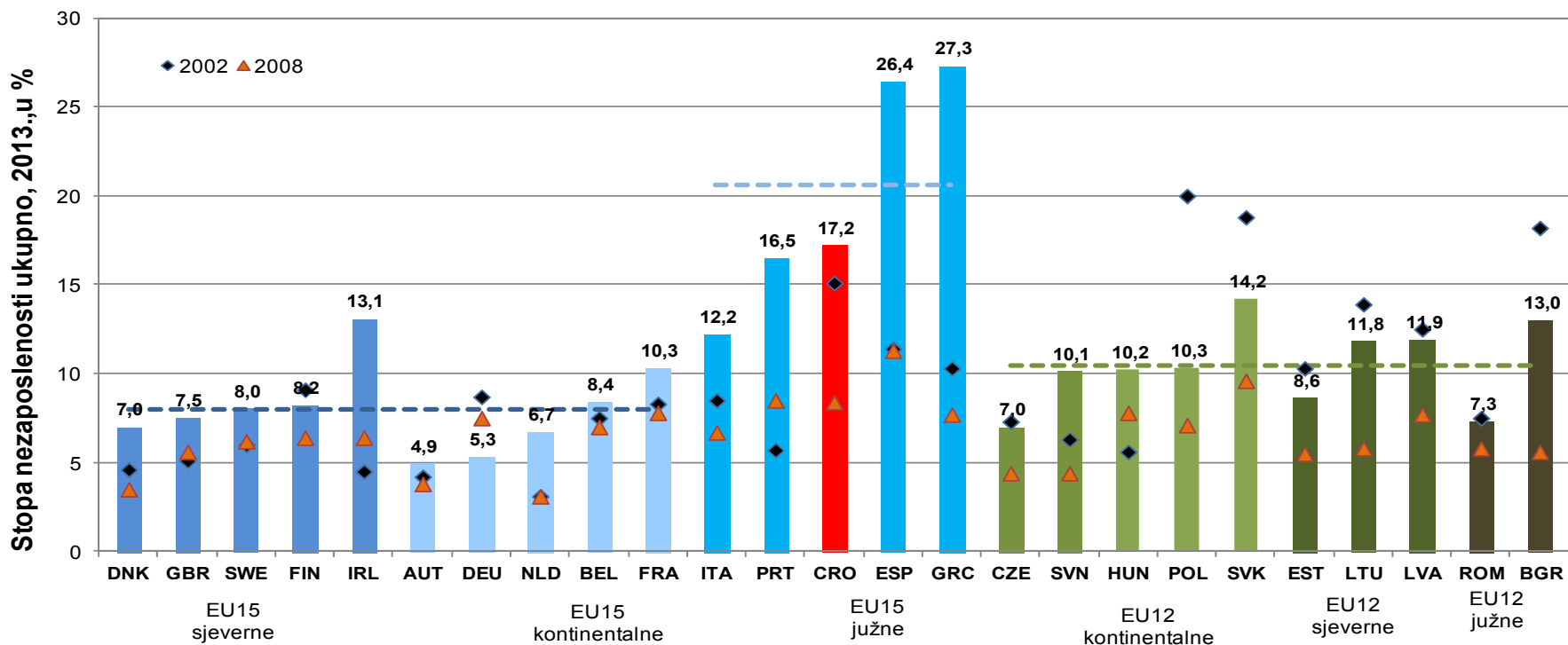
gdje smo u odnosu na druge i što iz toga
možemo naučiti

Boris Vujčić

e-mail: boris.vujcic@hnb.hr

Treća najviša stopa nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti, 2013., ukupno (15+)

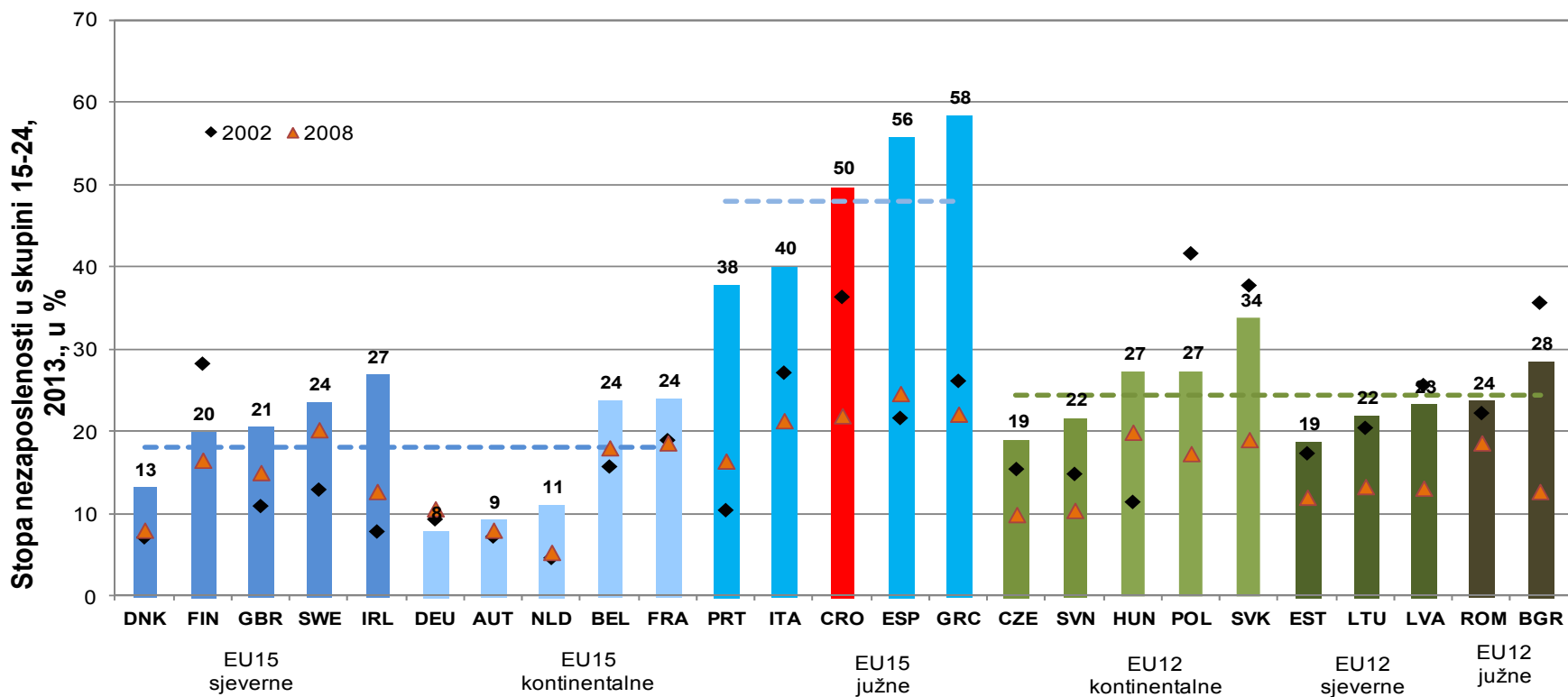

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

...kao i stopa nezaposlenosti mladih

Stopa nezaposlenosti mladih (15-24), 2013.

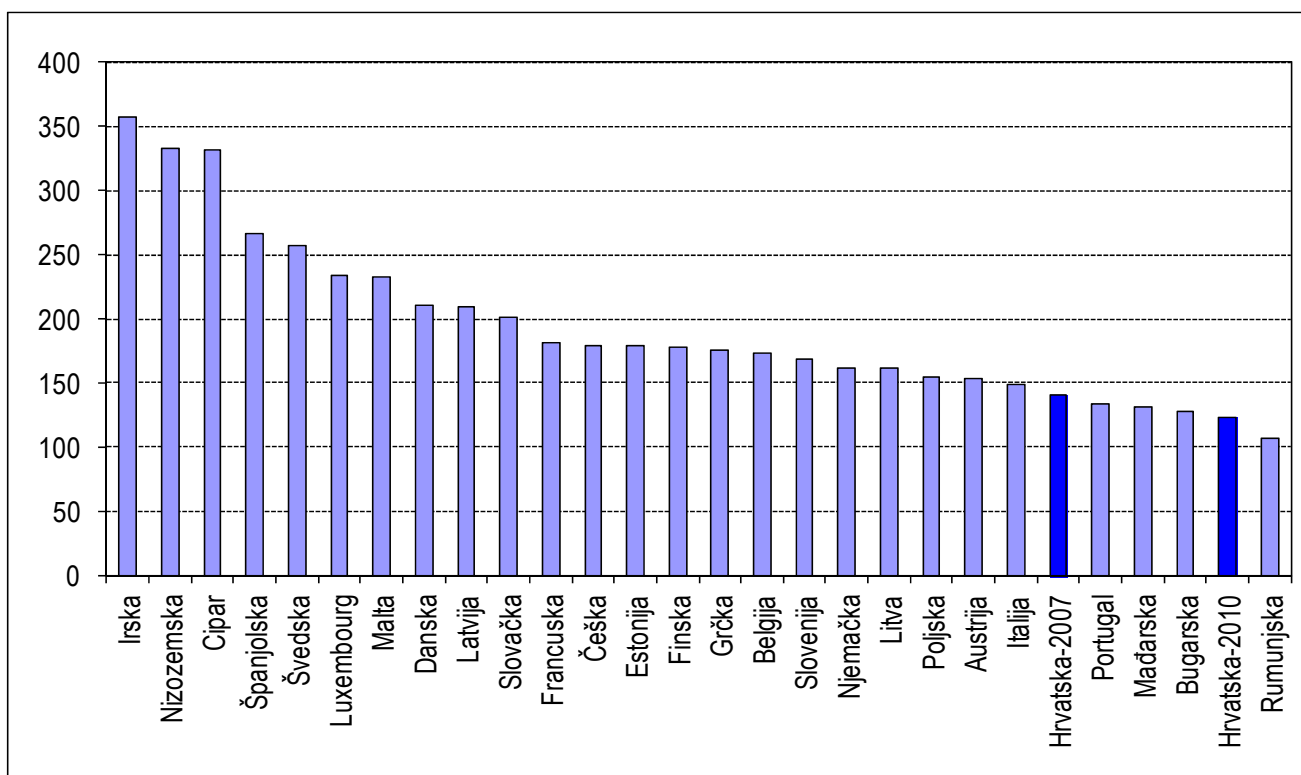

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

Omjer broja osiguranika i broja umirovljenika – u Hrvatskoj među najnižima

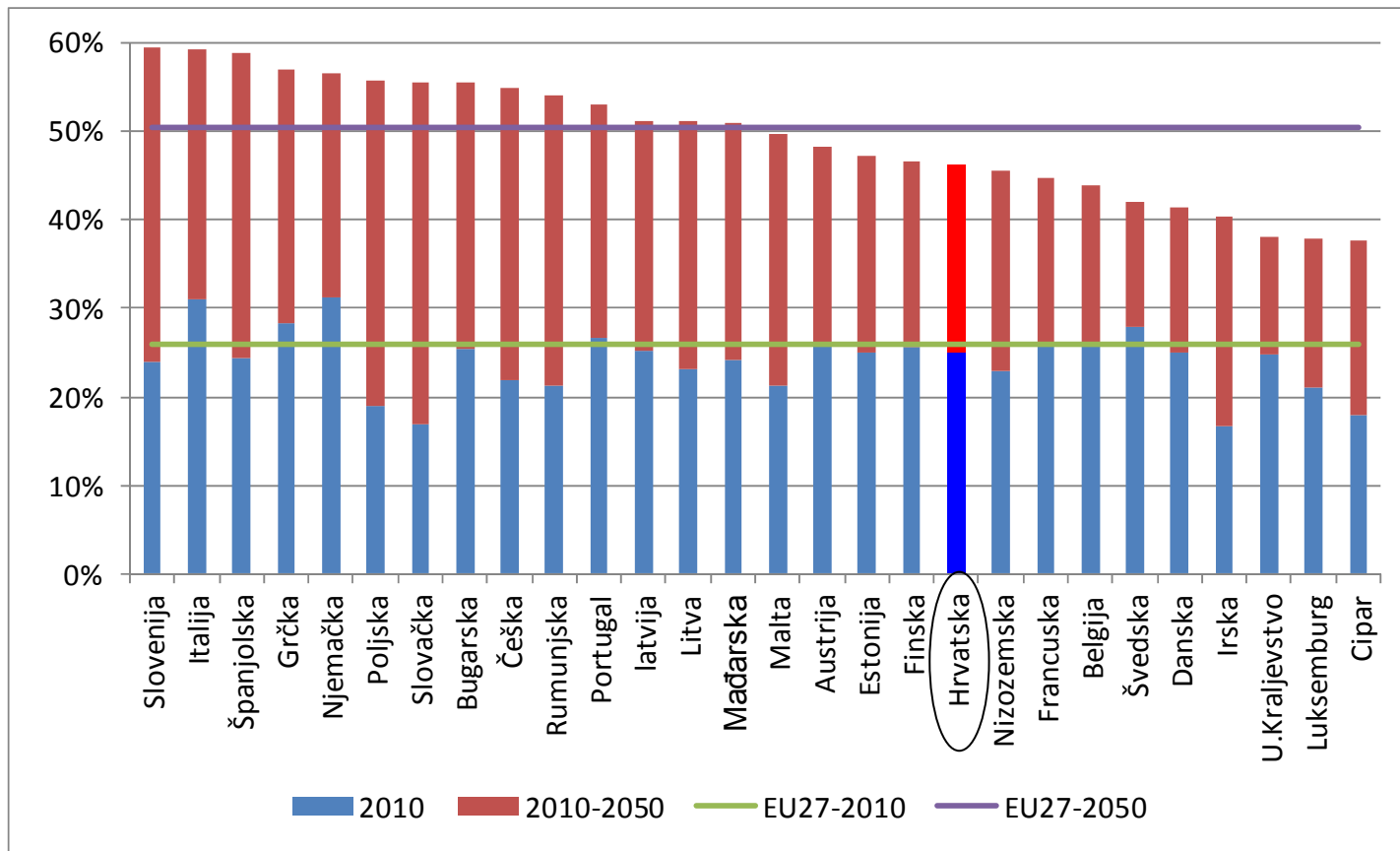
**Omjer potpore u javnom mirovinskom sustavu u 2007.
(broj osiguranika / 100 umirovljenika)**

Izvor: European Commission and Economic Policy Committee "The 2009 Ageing Report"; HZMO za Hrvatsku.

...uz perspektivu brzog starenja stanovništva

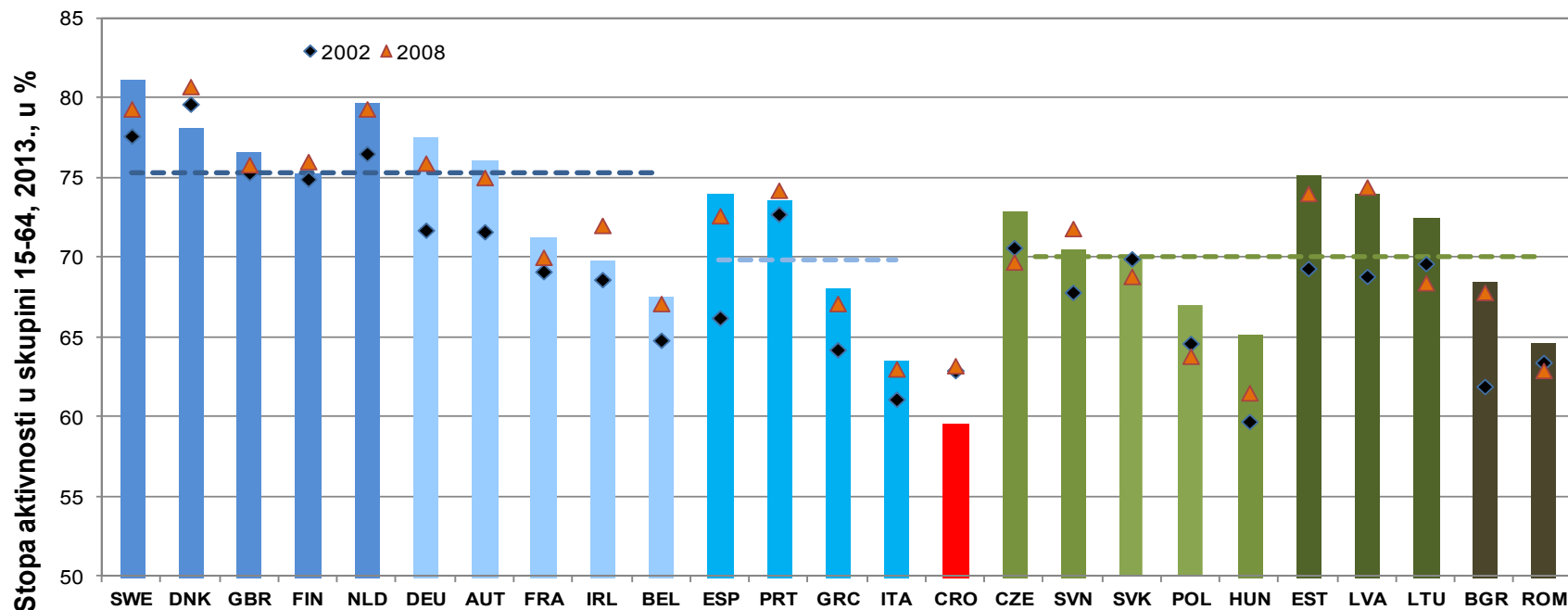
**Stopa demografske ovisnosti u 2010. i 2050.
(stanovništvo 65+ / 15-64)**

Izvor: Nestić, prema Eurostat; DZS (2011) za Hrvatsku.

Najniža stopa participacije u Hrvatskoj, niti 60 posto ljudi u radnoj dobi je aktivno na tržištu rada

Stopa aktivnosti 15-64, 2013.

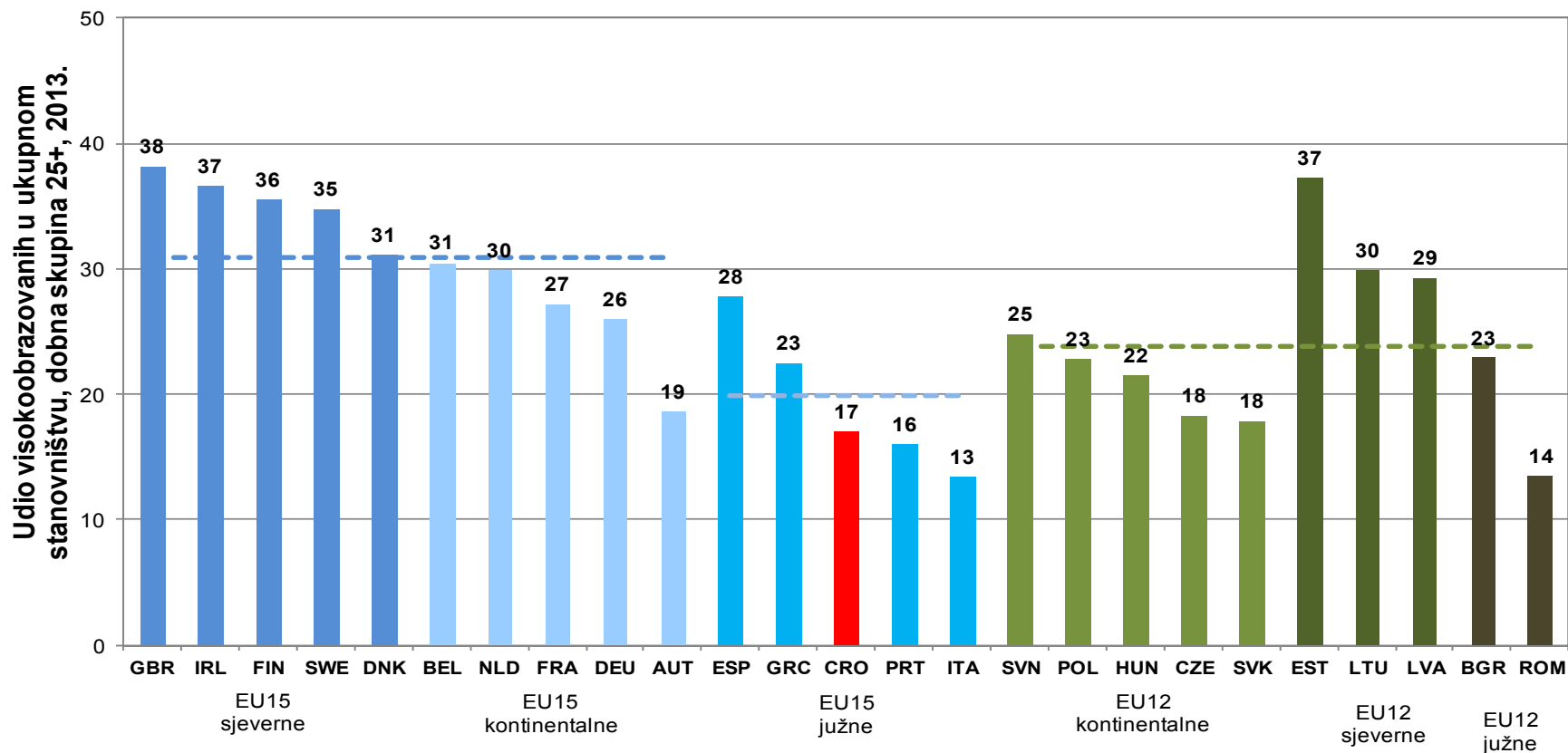

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

...niska razina visokoškolske obrazovanosti...

Stanovništvo s postignutim visokim stupnjem obrazovanja, 2013.

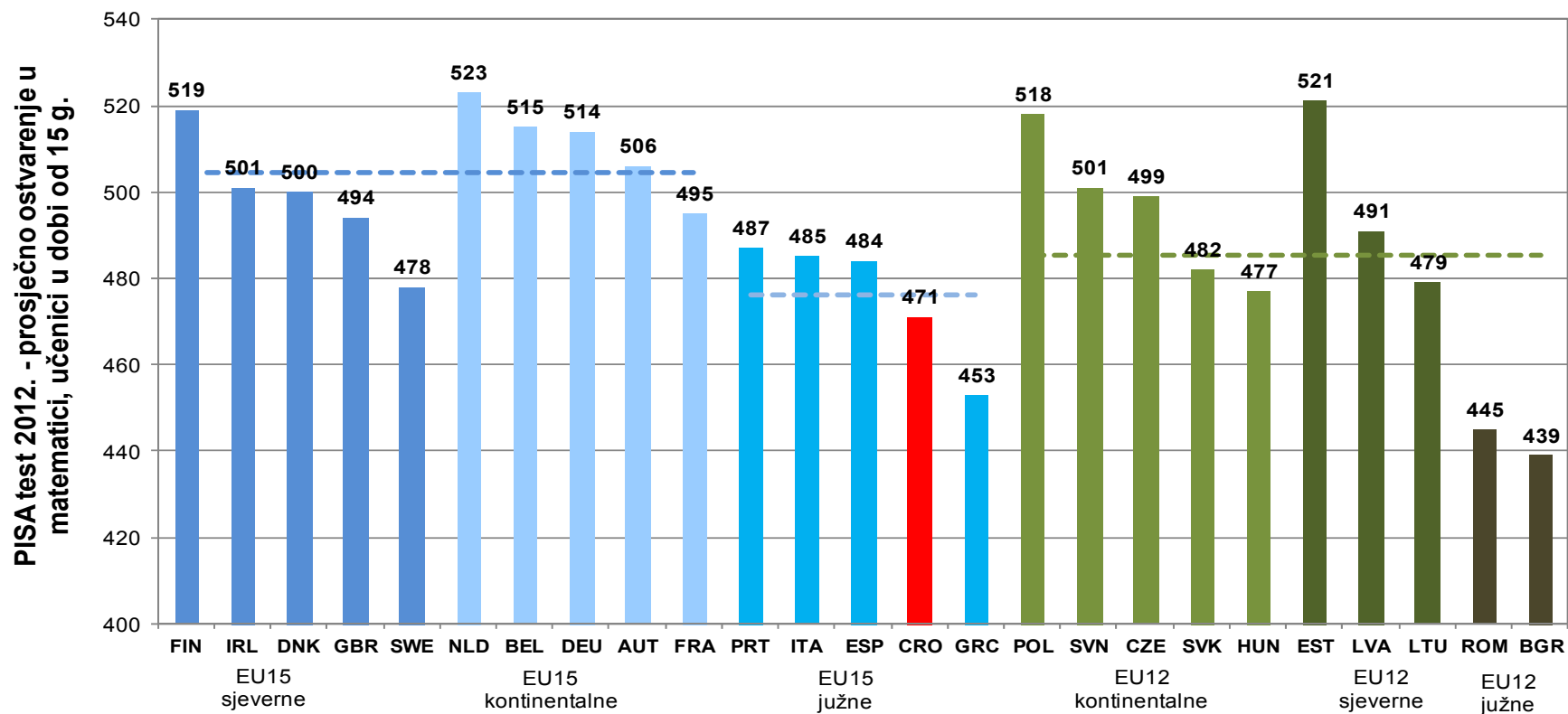

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

...i loši rezultati srednjoškolaca prema PISA testovima

PISA test 2012. – prosječno ostvarenje u matematici, učenici u dobi od 15 godina

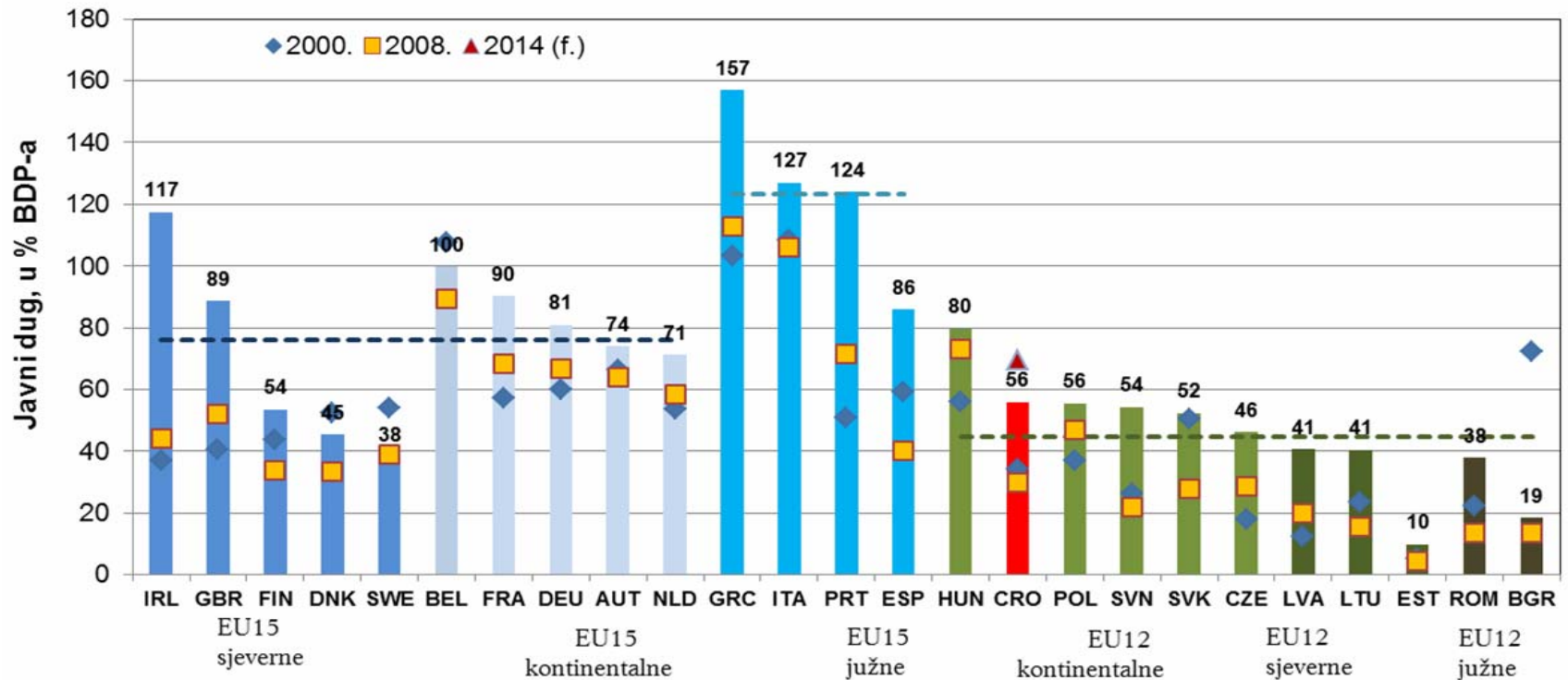

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: OECD

Znatna opterećenost javnim dugom u EU – Hrvatska negdje na prosjeku

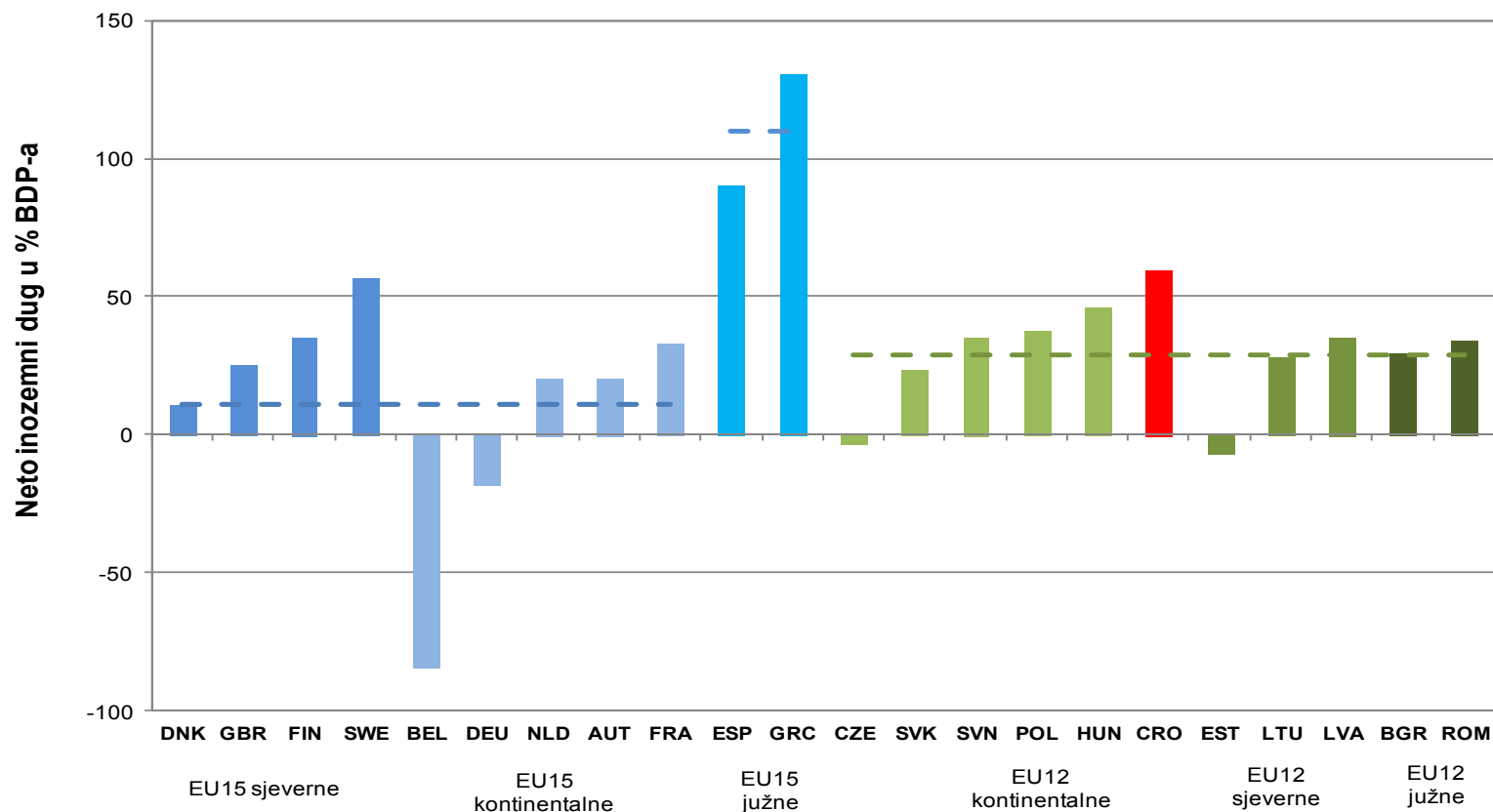
Javni dug, 2012.

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat; HNB

...i relativno visok neto inozemni dug, 2013.

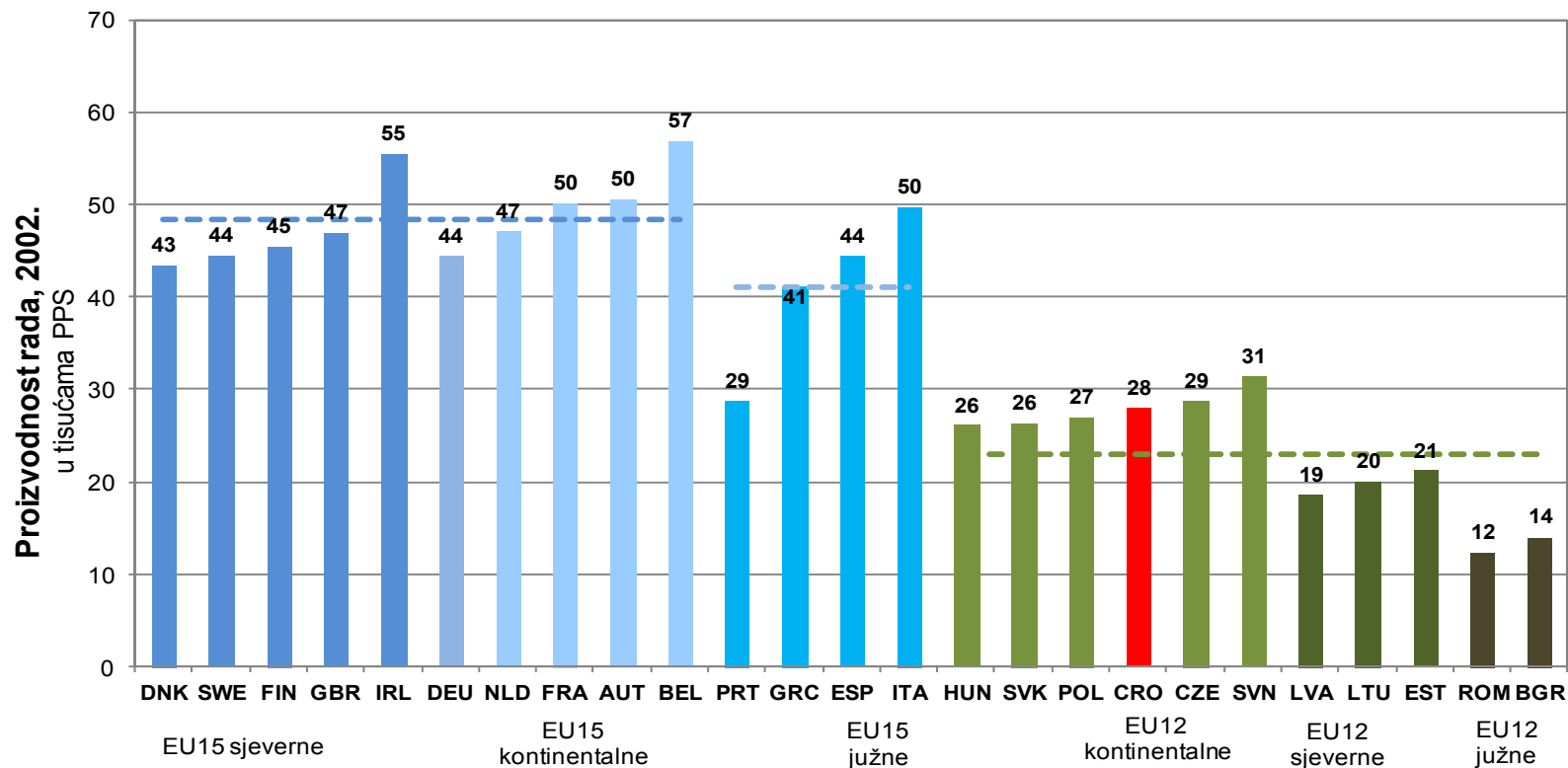

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska (kontinentalne), Grčka i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija (kontinentalne), Bugarska i Rumunjska (južne).

Izvor: Eurostat

Razine produktivnosti pred 12 godina

Produktivnost rada, 2002., u tisućama PPS

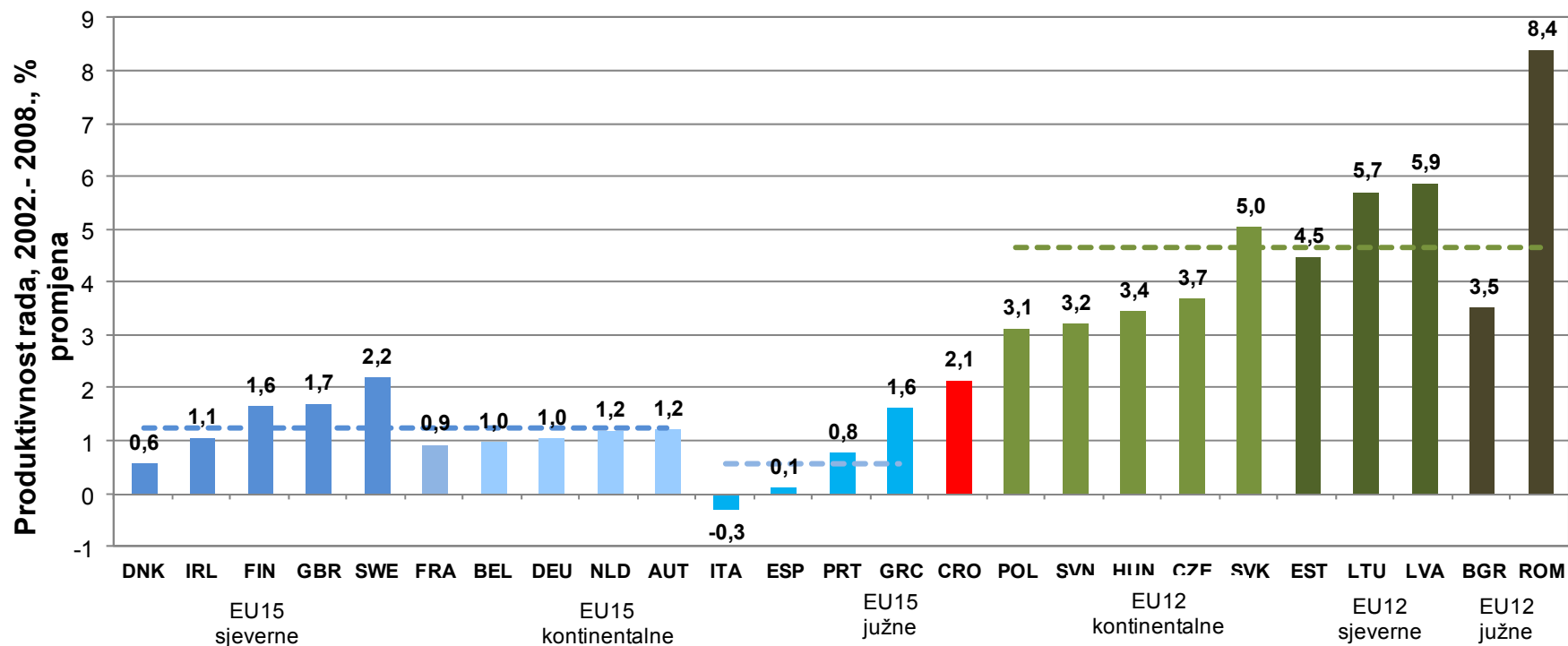

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

Rast produktivnosti – u Hrvatskoj niži nego što bi trebao biti obzirom na početnu razinu

Većina zemalja EU postaje produktivnija, ali zemlje periferije zaostaju
(rast produktivnosti rada, prosjek 2002.-2008.)

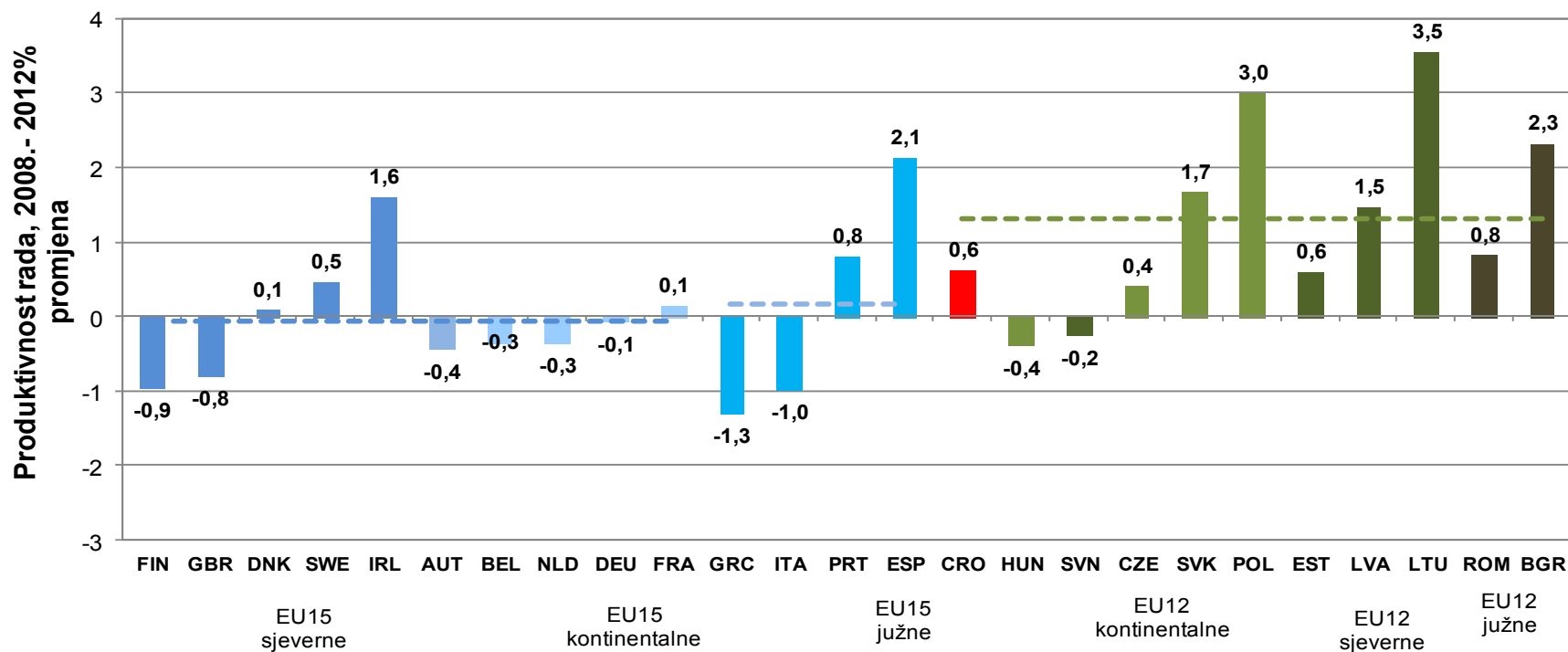

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

Rast produktivnosti tijekom krize nestao u starim članicama, no i dalje prisutan među novima

Tijekom posljednjih 5 godina ostvarenja u Hrvatskoj i dalje lošija od prosjeka Srednji i istočne Europe (rast produktivnosti rada, prosjek 2008.-2012.)

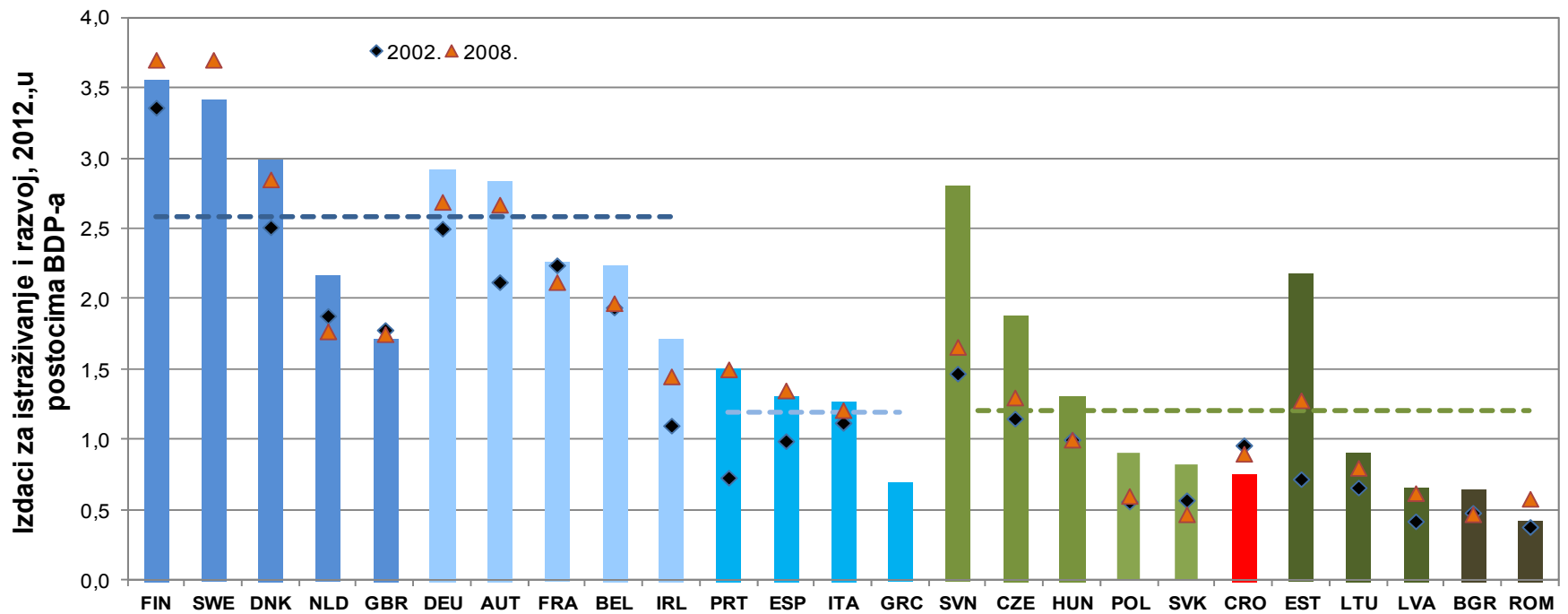

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

Izdvajanja za istraživanje i razvoj – u Hrvatskoj među najnižima

Izdvajanja za istraživanje i razvoj

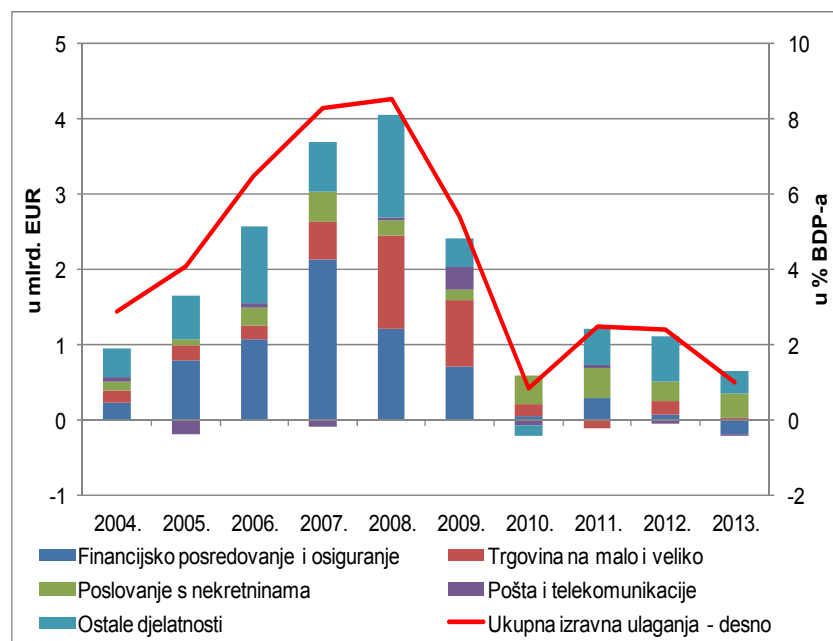

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

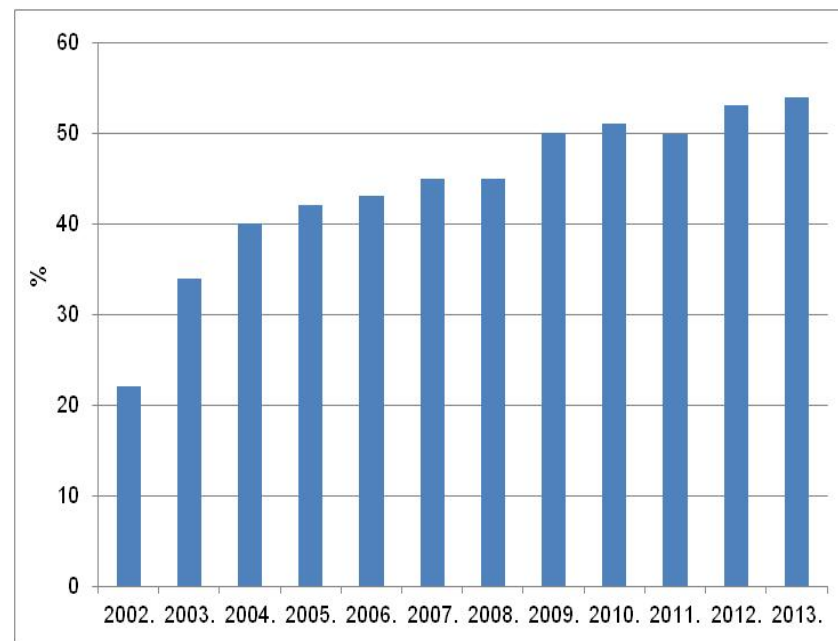
Inozemna izravna ulaganja i u najbolje vrijeme 2/3 u financijsku industriju i trgovinu, danas niska

Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku, po djelatnostima

Izvor: HNB

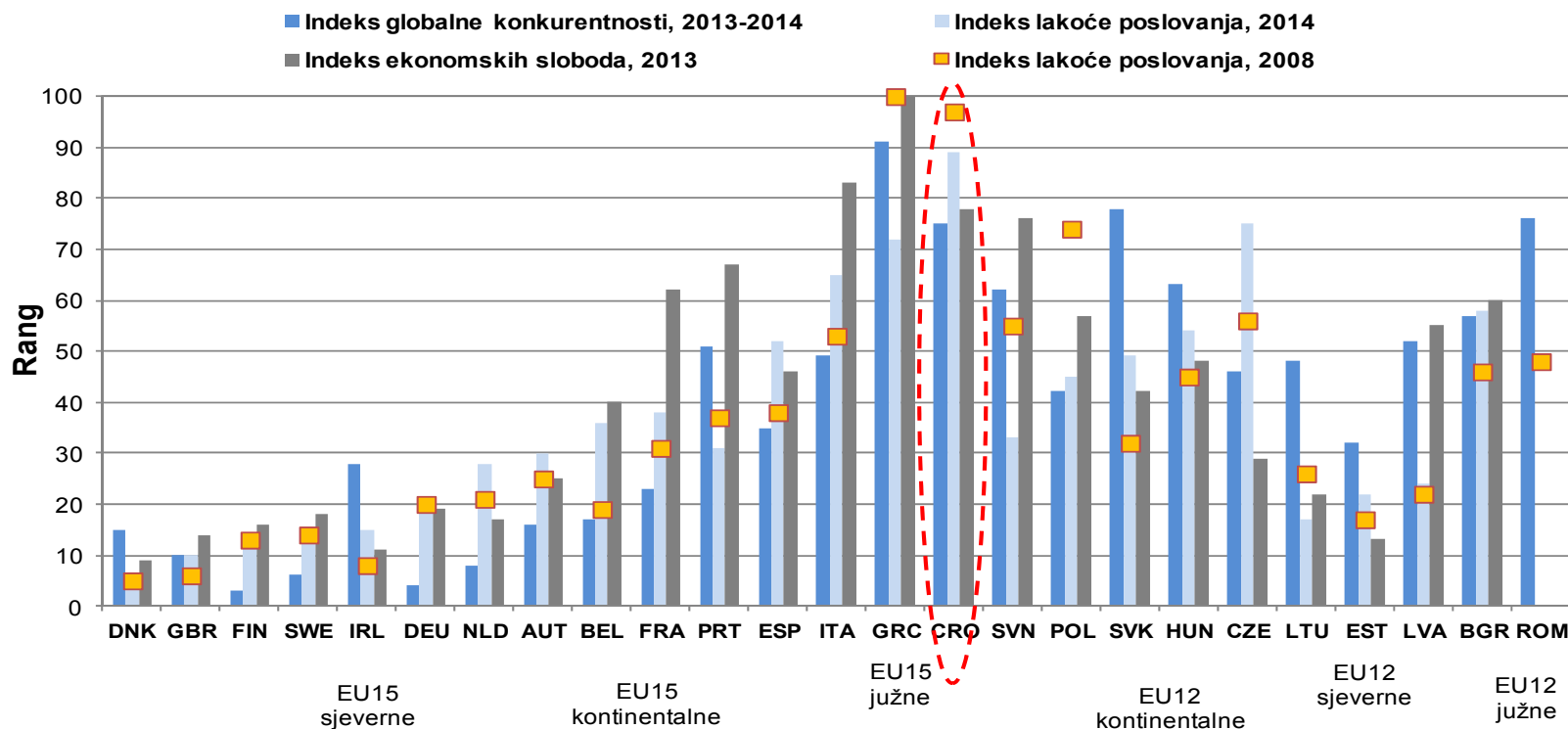
Udio izvoza FDI poduzeća u % ukupnog hrvatskog izvoza pokazuje važnost FDI-a

Izvor: FINA za podatke do 2010., kasnije DZS i HNB

Indeksi poslovne klime – Hrvatska je uz Grčku najlošija

Zemlje južne i istočne europe moraju olakšati poslovanje u svojim gospodarstvima

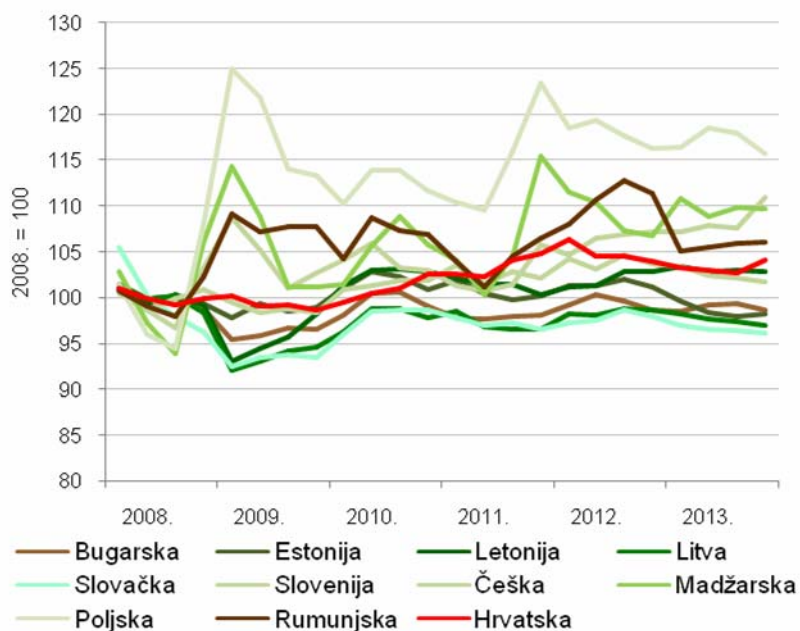
Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: World Bank, Heritage Fondation, World Economic Forum

Tečaj i izvoz

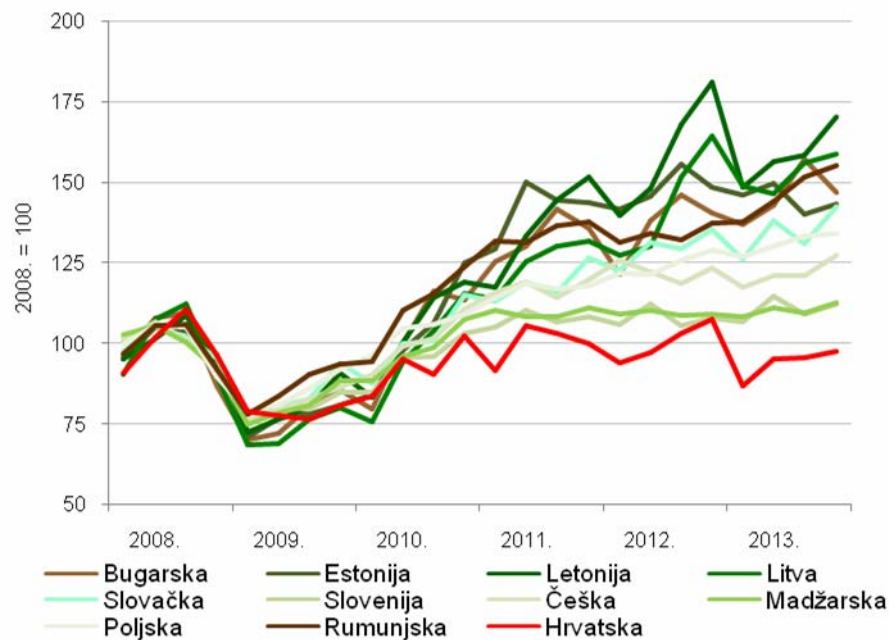
- nema jasne veze između kretanja tečaja i izvoza -

Realni efektivni tečajevi uz potrošačke cijene

Napomena: Pad indeksa predstavlja realnu efektivnu aprecijaciju
Izvori: BIS i HNB

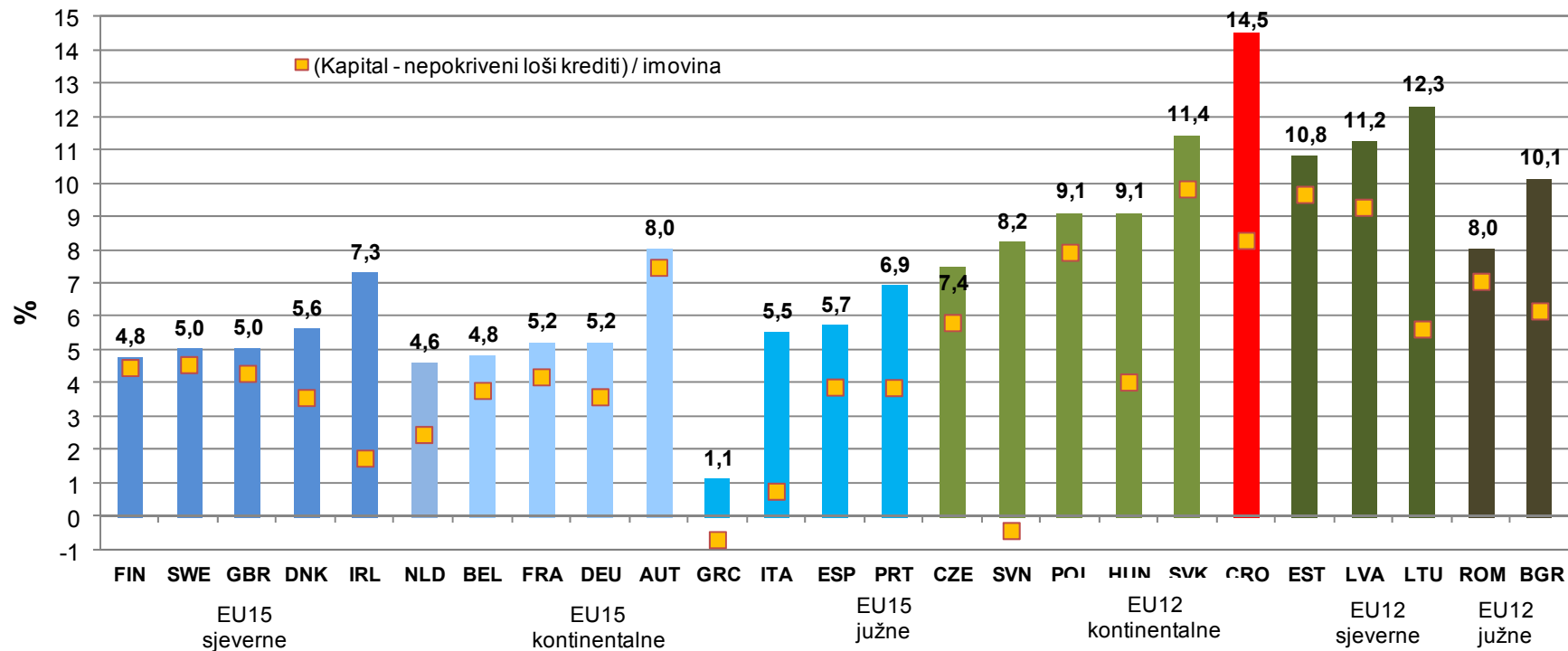
Robni izvoz

Izvori: Eurostat i HNB

Stabilnost bankovnog sustava – Hrvatska je među najboljima

Omjer kapitala i imovine

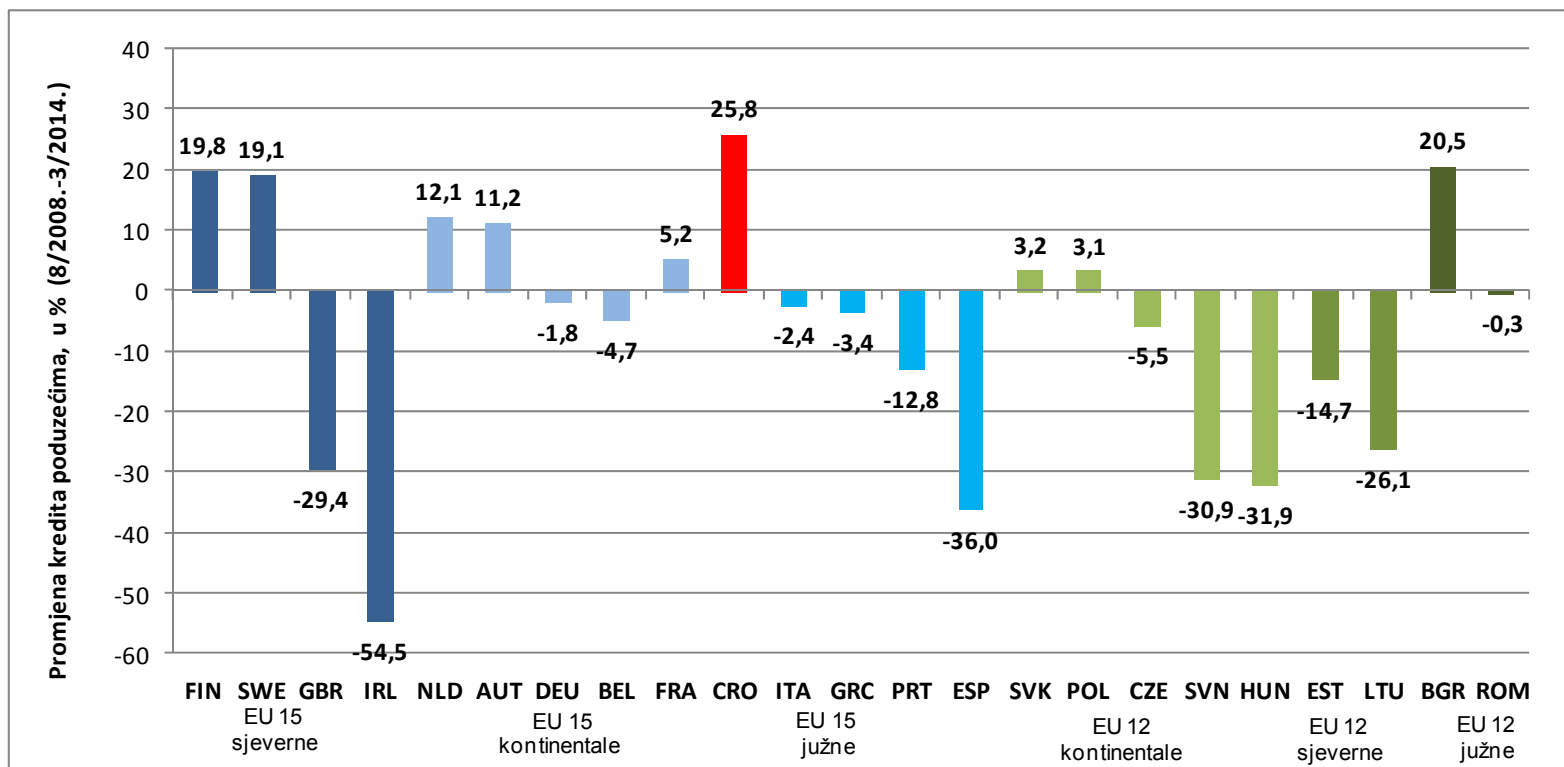

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: IMF, FSI

Hrvatska je ostvarila najviši rast kredita poduzećima od početka krize

Promjena kredita poduzećima, u % (8/2008. – 3/2014.)

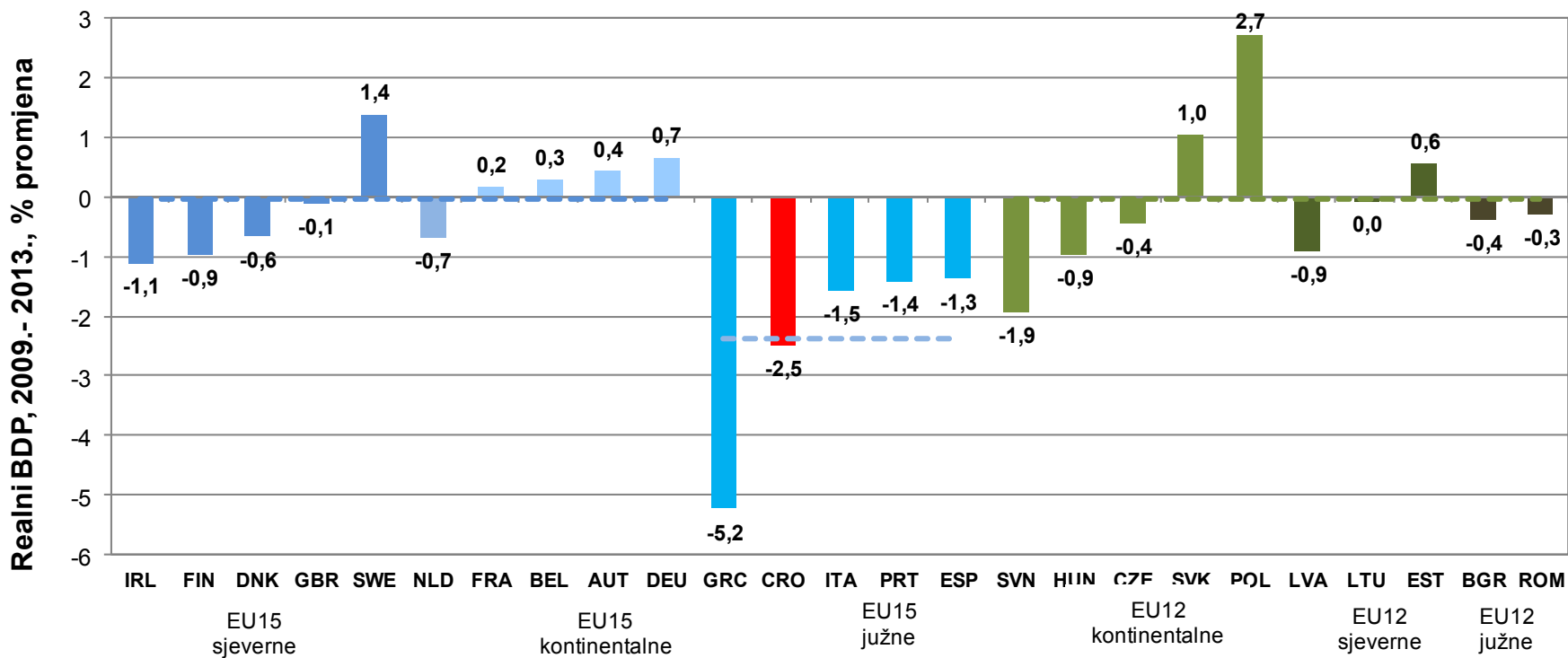

Napomena: EU15 = Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija (kontinentalne), Bugarska i Rumunjska (južne).

Izvor: ECB i nacionalne središnje banke

...i najveći pad BDP-a, nakon Grčke

Realni bruto društveni proizvod,
(promjena BDP-a, prosjek 2009.-2013.)

Napomena: EU15 = Danska, Finska, Irska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo (sjeverne), Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka i Nizozemska, (kontinentalne), Grčka, Italija, Portugal i Španjolska (južne). EU 12 = Estonija, Latvija, Letonija (sjeverne), Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, i Slovenija (kontinentalne), Bugarska, i Rumunjska (južne)

Izvor: Eurostat

Nema koristi od traženja rješenja ondje gdje nisu problemi

- Monetarna i prudencijalna politika jedine još održavaju stabilnost:
 - Tečaj je ključan za ukupnu ekonomsku stabilnost zbog vrlo visokog stupnja eurizacije ekonomije
 - Uz to, ne pokazuje se veza između kretanja tečaja i kretanja izvoza, drugim riječima postoje daleko značajniji strukturni faktori rasta izvoza od tečaja
 - Od početka krize krediti poduzećima u Hrvatskoj su rasli brže nego u ijednoj drugoj zemlji EU, a bez obzira na to Hrvatska je zabilježila, nakon Grčke, najveći pad BDP-a
 - Bankovni sustav je stabilan i u šestoj godini krize

- Bilo kakav oblik monetarnog ili prudencijalnog avanturizma mogao bi ugroziti tu stabilnost, bez da adresira prave strukturne probleme Hrvatske, bez kojih ne može biti dugoročno održivog rasta

Gdje jesu problemi?

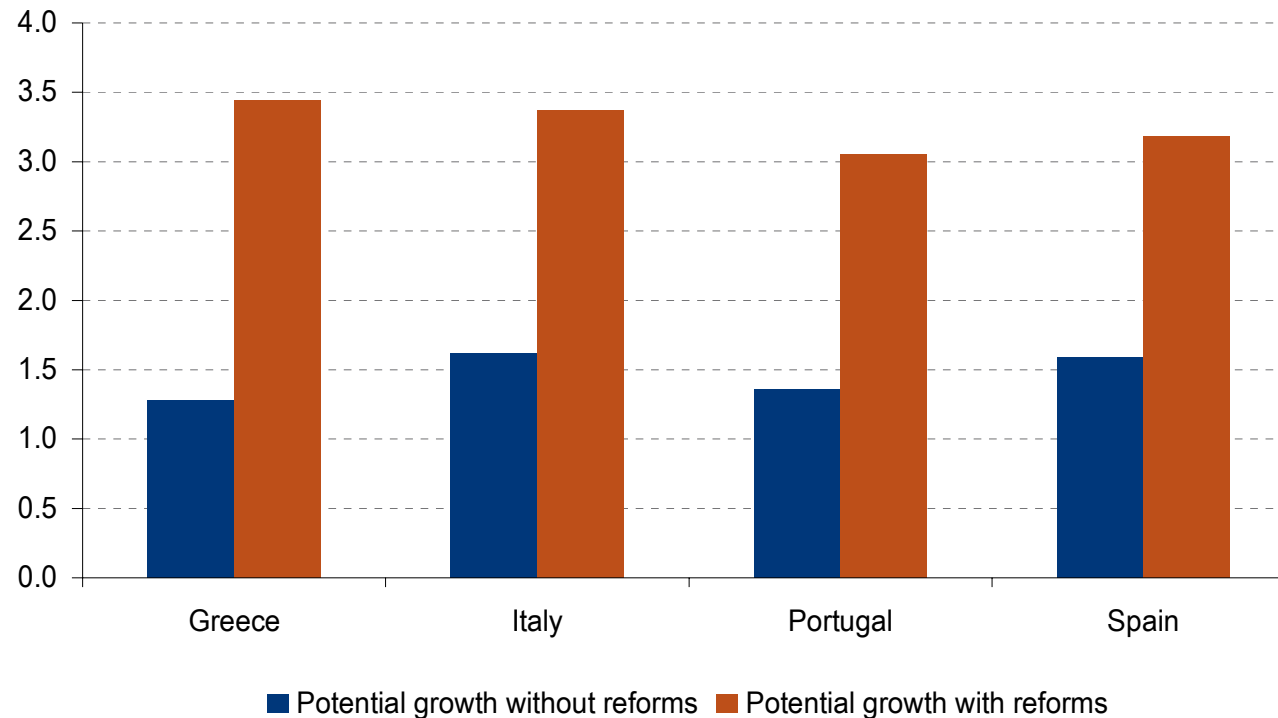
- Hrvatska po svojim strukturnim značajkama gotovo više spada u skupinu jug, nego u skupinu srednja i istočna Europa:
 - Vrlo visoka nezaposlenost, osobito nezaposlenost mladih
 - Visok udio umirovljenika, odnosno nizak omjer zaposlenih i umirovljenika (uz perspektivu brzog starenja stanovništva)
 - Najniža stopa aktivnosti na tržištu rada
 - Relativno slaba obrazovanost radne snage
 - Znatno opterećenje dugom
 - Relativno niska ulaganja u istraživanje i razvoj
 - Spor rast realne produktivnosti obzirom na početnu razinu
 - Najlošije poslovno okruženje, uz Grčku
- Rezultat:
 - Najveći pad BDP-a tijekom krize, uz Grčku

Ukupna faktorska produktivnost

- Ukupna faktorska produktivnost (TFP), kao odraz tehnološkog napretka, objašnjava najveći dio ekonomskog rasta u dugom roku

- Prema Mihaljek, na bazi Conference Board podataka, 2014, prosječne godišnje stope rasta pojedinih proizvodnih faktora u Hrvatskoj 1998-2013:
 - BDP 1.6
 - Broj zaposlenih 0.6
 - Kvalifikacijska struktura 0.4
 - Kapitalne investicije (non-ICT) 5.3
 - TFP (1998-2011) -1.1

Što možemo naučiti od drugih: OECD potencijalna stopa rasta sa i bez strukturnih reformi

Izvor: OECD

Što možemo zaključiti iz toga?

- Krajnje je vrijeme da se počnemo baviti stvarnim strukturnim problemima izostanka dugoročno održivog rasta
 - gospodarstvo nam je raslo kad su rasle investicije pretežno u građevinarstvu, uvelike financirano rastom inozemnog duga (tuđom štednjom)
 - struktura i izvori financiranja investicija kakve smo imali ne osiguravaju dugoročno stabilan ekonomski rast, a javna potrošnja je rasla prebrzo, tako da Hrvatska više nema fiskalnog prostora
 - imamo velike probleme s najvažnijim proizvodnim resursom radom, aktivnost na tržištu rada je niska, znatno je previše ovisnog stanovništva, s perspektivom znatnog pogoršavanja u budućnosti, a obrazovna struktura je loša i sporo se poboljšava
 - tehnološki smo zaostajali, što upućuje na duboke probleme u obrazovanju, istraživanju i razvoju i poslovnoj klimi, odnosno javnoj upravi

-
- Izgubili smo puno previše vremena ne baveći se stvarnim problemom održivog rasta da bi si dopustili luksuz zavaravanja time da ga je moguće riješiti čarobnim štapićem tiskanja novca, probleme treba rješavati ondje gdje stvarno jesu.

Hvala!